

Niech żyje wolność!

Scenariusz zajęć filozoficznych dla klas I – III szkoły podstawowej

Ilość jednostek lekcyjnych: 2

Cele ogólne:

- uczeń definiuje pojęcie wolności
- uczeń określa, czym jest brak wolności
- uczeń ocenia wartość wolności
- uczeń rozumie istnienie ograniczeń

Metody pracy:

- czytanka
- rozmowa kierowana
- burza mózgów
- drama
- gra integracyjna
- praca plastyczna

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie

Zabawa integracyjna na rozgrzewkę: „Czarodziejska kostka”.

Uczniowie zajmują miejsca w kręgu na podłodze wraz z nauczycielem i począwszy od nauczyciela przekazują sobie po kolei kostkę do gry. Każdy uczeń rzuca kostką i musi podać tyle informacji o sobie (imię, wiek, zainteresowania, umiejętności etc.), ile wypadnie oczek.

2. Czytanka

Nauczyciel czyta na głos bajkę filozoficzną pt. „Spotkanie w lesie”.

Dwa małe krasnale wybrały się na poszukiwanie jagód do lasu. Minęły brzozowy zagajnik i aby dojść do celu, musiały przebyć wąwóz. Pokonując powolutku tę przeszkodę

usłyszały ciche chlipanie w pobliskich zaroślach. Nieśmiało zbliżyły się tam, skąd dobiegał dźwięk i zobaczyły, co się stało. Między malinowymi krzewami uwięziona była młoda sarenka. Biedactwo zaplątało się we wnyki, czyli w pułapkę zastawioną w tym miejscu przez myśliwych. Przerazona sarenka nie mogła się wydostać na **wolność**. Krasnoludki natychmiast zaczęły ją pocieszać i zapewniać, że spróbują ją **uwolnić**. Usiłowały przegryźć wnyki własnymi zębami, lecz szybko się zmęczyły tak, że aż rozboleły je buzie. Nie chciały się jednak poddawać i pomimo trudu dalej staraty się wydostać z **niewoli** leśną przyjaciółką. Nagle zza brzoźowego gaiku dał się usłyszeć szelest, a chwilę potem wyraźny odgłos ludzkich kroków.

– To człowiek! – krzyknął jeden z krasnali, po czym oba karzetki wraz z sarenką zaczęły płakać, myśląc, że nadchodzi myśliwy, aby zabrać do domu swą **zniewoloną** zdobycz. Kiedy przybysz zbliżył się do wystraszonych istotek okazało się jednak, że nie wygląda on na myśliwego. Nie miał strzelby, ani noża, a jedynie zniszczony plecak, gitarę i nadgryzione dzikie jabłko w ręku.

– **Nie wolno** ci podejść! – pisał odważniejszy krasnoludek, a mężczyzna zatrzymał się.

– Kim jesteś? – zapytał drugi krasnal trzęsącym się głosem.

– Nikim, tylko zwykłym włóczęgą – odparł człowiek.

– A gdzie mieszkasz?

– Nigdzie – odpowiedział wzruszając ramionami.

– A co robisz?

– Włóczę się.

– Jesteś myśliwym?

– Nie. Nie mam żadnej pracy. Czy teraz **wolno** mi podejść, by wypuścić sarnę z pułapki?

– **Wolno** – krasnoludek zdobył się na odwagę i odsunął się na bok.

Kiedy włóczęga **uwolnił** sarenkę, ta prędko uciekła w knieję. Zanim zniknęła między drzewami, zatrzymała się, by rzucić człowiekowi i krasnalom pełne wdzięczności spojrzenie.

Człowiek zdjął plecak i wyjął z niego jakieś zawiniątko.

– Nie mam wiele, lecz chętnie się podzielę – zwrócił się z uśmiechem do leśnych ludków i podał im kromkę suchego chleba.

Krasnale przyjęły prezent i mężczyzna już miał się oddalić, gdy jeden z karzetków zawołał za nim:

– Jesteś inny. Wszyscy mieszkają w domach, mają w nich pełno jedzenia i innych rzeczy. Dlaczego włóczysz się, nie masz domu i nie pracujesz, jak wszyscy ludzie?

Człowiek spojrzał na puste wnyki i na las, na ścieżkę, którą umknęła sarenka, westchnął i powiedział ze smutkiem:

– Dlatego, że ja też bardzo chciałbym być **wolny**.

Po czym wrócił do jedzenia jabłka i do swej wędrówki.

3. Rozmowa kierowana na temat tekstu

Nauczyciel zwraca uwagę na trudny wyraz (wnyki), jaki pojawił się w tekście i wyjaśnia jego znaczenie. Nauczyciel zadaje uczniom pytania:

- Co spotkało sarenkę?
- Czego sarenka nie mogła zrobić?
- Czego sarenka pragnęła?
- Jaki wyraz w różnych odmianach często pojawiał się w tekście?
- Dlaczego krasnale chciały pomóc sarnie? Jak próbowały to zrobić?
- Co zrobił włóczęga? Jak zachowywały się wobec niego krasnale zanim to zrobił?
- Co to znaczy, że coś komuś wolno?

4. Burza mózgów

Nauczyciel na dużym arkuszu papieru rozłożonym na podłodze pisze wyraz „wolność”. Zadaniem uczniów jest napisanie w chmurkach wokół hasła swoich skojarzeń z tym słowem (np.: „Mogę robić, co chcę”; „Mogę jeść słodczyce”; „Nikt mi niczego nie zabrania”, „Mama pozwala mi długo grać na konsoli”, „Nie mam ograniczeń” itd.):

5. Dyskusja

Nauczyciel zadaje uczniom pytania:

- Co to jest wolność?
- Co to jest niewola?
- Czy jesteśmy wolni?
- Czy chcemy być wolni?
- Jakie warunki musiałyby być spełnione, żebyśmy byli wolni?
- Jak wygląda życie wolnego człowieka?
- Czy wolny człowiek jest szczęśliwy?
- Czy prawdziwa wolność jest możliwa?

6. Zabawa dramowa „Włóczęga”.

Nauczyciel prosi chętnego ucznia, by wcielił się w rolę włóczęgi. Uczeń wychodzi na środek, reszta grupy pozostaje w kręgu na podłodze. Nauczyciel prosi „włóczęgę” o zachowywanie się według instrukcji, czyli o naśladowanie czynności włóczęgi:

Postanowiłeś porzucić wszystkie swoje obowiązki, nakazy i zakazy. Wychodzisz z domu i masz zamiar już nigdy nie wrócić. Zabierasz plecak, w którym masz kanapki, wodę oraz śpiwór do spania. Wędrujesz (uczeń maszeruje w miejscu). Jesteś zadowolony, bo nie chodzisz do szkoły, ani do pracy, nie sprzątasz pokoju i nie kłócisz się z rodzicami. Masz mnóstwo wolnego czasu, nikt ci nie przeszkadza. Mijas ulice miasta, nigdzie się nie spieszysz. Nadchodzi noc. Wyjmujesz śpiwór, opatulasz się i spisz na ławce w parku. Budzisz się rano, trochę obolały, ale szczęśliwy. Wędrujesz dalej. Nie masz pomysłu na to, czym się zająć, zaczynasz się nudzić. Robisz się głodny, zjadasz resztki swojego prowiantu i idziesz dalej. Robi się chłodno, więc owijasz się śpiwozem. Mija kolejna noc, zmarzłeś śpiąc poza domem. Wędrujesz dalej, nie masz nic innego do roboty. Jesteś głodny, a prowiant ci się skończył. Kolejną noc spędzasz w parku, tym razem zaczął cię policjant, chciał wiedzieć kim jesteś i co robisz. Czujesz się samotny. Jesteś głodny, brudny i zziębnięty. Chciałbyś zjeść, wykąpać się i rozgrzać ciało. Zaczynasz myśleć o znalezieniu pracy, by zarobić pieniądze na jedzenie. Znajdujesz pracę, dostajesz pieniądze i zaspokajasz głód. Niestety, by nadal chodzić do pracy potrzebujesz świeżych ubrań. Zaczynasz szukać mieszkania do wynajęcia. Nowa praca nie podoba ci się, ale nie możesz z niej zrezygnować, bo musisz płacić za mieszkanie. Zastanawiasz się, co dalej zrobisz ze swoim życiem.

Pytania do grupy:

- Co włączęga może teraz zrobić?
- Czy da się osiągnąć całkowitą wolność?
- Co w naturalny sposób ogranicza człowieka?

Pytanie do włączęgi:

- Jakie są twoje dalsze plany?
- Czy resztę życia zamierzasz spędzić w taki sposób?
- Czy jesteś szczęśliwy?

Nauczyciel przypomina końcowy fragment czytanki:

– Jesteś inny. Wszyscy mieszkają w domach, mają w nich pełno jedzenia i innych rzeczy. Dlaczego włączysz się, nie masz domu i nie pracujesz jak inni ludzie?

Człowiek spojrział na puste wnyki i na las, na ścieżkę, którą umknęła sarenka, westchnął i powiedział ze smutkiem:

– Dlatego, że ja też bardzo chciałbym być wolny.

Po czym wrócił do jedzenia jabłka i do swej wędrówki.

Nauczyciel zadaje grupie pytania:

- Dlaczego krasnale powiedziały, że włóczęga „jest inny”?
- Dlaczego my nie żyjemy w taki sposób, jak włóczęga?
- Co nas zniewala? Czy można z tego zrezygnować?
- O czym włóczęga marzył? Czy udało mu się spełnić to marzenie? Jeśli nie, to dlaczego?
- Jak w takim razie można być wolnym i szczęśliwym?
- Czy można zaakceptować pewne ograniczenia? Jeśli tak, to jakie?

7. Praca plastyczna.

Nauczyciel prosi dzieci, by narysowały to, jak wyobrażają sobie siebie żyjących „na wolności”. Po wykonanej pracy uczniowie opowiadają o swoich rysunkach reszcie grupy.

Opracowanie: Aleksandra Pałka

